

חידשות רפואיות והלכה – גנטיקה ופוריות

רב מנחם ברדשטיין – ראש מכון פועל"ח (פוריות ורפואה עפ"י חזה)

ישנם תחומיים רבים בנושא רפואיות והלכה שהציבור לא מכיר, הציבור אינו מודע לחידושים בתחום. במאמר זה נעסק בכל מיני שאלות הלכתיות מעניינות שעולות אצלנו במהלך העבודה במכון. מכון פועל"ח הוקם על מנת לחבר ולגשר בין הקהיל הרחבה המדקדק בהלכה לבין עולם הרפואה. המכון עוסק בפרטן בעיות בהם ישנה, כאמור, התנגשות בין עולם הרפואה לעולם ההלכה. חשוב לדעת, שברוב הפעם קיים פתרון הלכתי יstim אלא שיש להיות מודעים לו. המכון מטפל בבעיות רפואיות אצל זוגות וב"ה בשנים האחרונות הצלחנו לסייע לזוגות רבים מאד לדת ילדיים.

נתחילה בכמה נושאים מעניינים:

קביעת מין העובר

הגמר אומرت¹ שאדם יכול לגרום לכך שככל ילדיו יהיו בניים, אם הוא רוצה. אולי עוד כמה שנים יהיה כדור כחול שיקחו ויולד בן, וכדור ורוד ותولد בת, עד אז יש כמה שיטות אחרות.

כשmagiu אלינו זוג, כמעט אף פעם הוא לא ימודה' שהוא רוצה ילך מהמין השני, אלא שהוא רוצה לקיים את המוצה. אז מה עושים? אנחנו משכנעים אותו שזה בסדר, אין צורך להלחץ מכך, ושהקב"ה שולח, ומה שהוא שולח זה טוב.

הרב יעקב אריאלי שליט"א אמר לנו שהוא לא מבין מה השאלה הלו. הוא בא משפחחה שכולה בניים, אשתו באה משפחחה שכולה בנות, אז ברוך ה' יש להם עכשו בניים ובנות. הקב"ה מאמין את זה בזור הבא.

אבל יש שזה קשה להם. לפני כמה שנים, כשהיינו לא היתה אפשרות לקבוע את מין העובר, פנה אלינו יהודי תימני שמספר שיש לו שבע בנות, לשבייעת הוא קרא "בת שבע", וכל הבדיקות בבית הכנסת הן עליו. "אני לא יכול, זה ממש פיקוח נפש" כך הוא אמר.

כיום הרפואה מאוד מתקדמת, ולתשעים וחמש אחוז מהפניות יש פתרון. הגעה אליו שאלת של זוג שלא מצאנו לו פתרון, הلقנו לרבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל והוא התיר לו תרומת זרע גוי.

(היום קיימים פתרונות אחרים, זה בעיקר שאלה של "פצעע דכא". אפשר לעשות דיקור להוציא זרע מהאשכים וכך לעשות הפריה. אמנם אז ישנה שאלה האם מותר לו לבוא בקהל או לא. אמר לי פעם רב אחד, שצורך לומר לו "מזל טוב" שנולד לו ילד, אבל הוא צריך להתגרש כי אסור לו לבוא בקהל. אבל רוב הפסוקים אומרים שאפשר לעשות את הטיפול הזה ולא צריך לדאוג, כי המטרה היא לדודת ולא סתם לעשות דיקור כדי לעקר וככ').

יש אחוז נמוך מאוד של בעיות שאין לנו פתרון, והרב שלמה זלמן אויערבך התיר לו תרומת זרע גוי. הבעיה הייתה שהוא כהן, ואם יולד לו בן הוא לא יוכל לעמוד לTORAH בתור כהן ולשעת כפיים והוא יהיה חייב לספר לו על תהליך ההפריה, אז הוא רצה רק ליעצת המשפטית של משרד הבריאות, אישתירות שמות ומחשבות במקרים האלה, והוא אמרה שהיא לא יכולה להתריר זאת עפ"י החוק, אפילו אם הם יסבלו. שאלתי אותה האם דין בגץ יכול לעזור לה, והיא אמרה שכן. אז הלכתי לעורך דין ופניתי לבגץ, וזה התקבל. הקימו ועדת אתנית, והם התירו את הטיפול, וביה לאחר הטיפול נולדה לו בת. באופן כללי יש גם מחלות שהם רק בבנות. במקרה כזה מותר לפי הפסוקים לעשות את הטיפול.

ילדים ללא בעיות

כולם רוצחים ילדים ללא מומים. כאשר זוג עוד עומד בשלב המוקדם של הפגישות, כדי לעשות בדיקות של זדור ישראלים. הם רואו שיש הרבה מחלות גנטיות, יש מחלות שלולות ויש מחלות נששלות. לדוגמה, אדם שיש לו שיעור שחור, זו תוכונה שלולית. אבל יכול להיות שצפונה בתוכו אפשרות לדודת ילד גינגי, ואם גם לאשתו תהיה תוכונה כזו את הסיכוי שהייתה להם ילד גינגי הוא 25%. אבל אם ילד הוא ילד גינגי, הוא 100% גינגי – תוכנו בברור. שחוורי שער יכול להיות "שאיו תוכום כברט". הם יכולים להיות

אמרתי לו שיש כל מיני סגולות. הוא אמר שככל הבנות שלו נולדו למורות הסגולות. הוא רוצה לדעת כמה אחוז שיוולד לו בן. מי יכול להבטיח לו דבר כזה? הלכתי לרב מרדכי אליהו שליט"א, שהתיר לו לטפל בכם בקפריסין, נולד לו בן וברוך הוא מאושר. לאחרונה, ניתן לטפל בתחום הזה גם בארץ. כמובן, בעיקר הגבר הוא זה שקובע את מין העובר. משערם, שהתנוגות הזרעוניות הזורמים שונות מהתנוגות הזרעוניות הנקבתיים. הזרעונים הזכריים הרבה יותר מהיריים אבל הם יותר מוקדם יותר, לעומת הזרעונים הנקבתיים שיוצאים לאט יותר אבל בסוף מגיעים למטרה. ישנו רופא בירושלים שאחננו שלוחים אליו, לשיטת טיפול יהודית והוא די מצליח, ולדבריו יש לו 85% הצלחה.

שיטת נספת היא הפריית מבנה. תהליך ההפריה נעשה מחוץ לגוף - בבדיקה, בודקים אם העובר הוא בן או בת, ואז מחזירים את הביצית המופרית לרחם. השאלה היא האם מותר לעשות זאת (למטרת קביעה מין העובר)?

לכמה וכמה רבנים. הרב אריאל אומר שאין זה בגין הנסיבות הנדרcitת לקיום המוצה. הרב נויברט אומר שלא צריך בכלל להתעסק עם זה.

הרב מנשה הקטן, ובארה"ב, סיפר לנו שפעם היה יהודי באראה"ב שאחרי 12 או 13 שנים נולדה לו בת והוא עשה קידוש גדול. בקידוש הוא אמר לכולם שהוא מודה לך"ה שלא עשה אותו עקר. והסביר שבעצם נוצר עליו ממשמים להיות עקר שנים רבות, ובסיום הייתה אמורה להיוולד לו הבית הזה. אבל הקב"ה לא רצה שהיא לו צער גדול, אז הוא שלח לו 12-13 שנים קודם.

במשפחה שלנו יש סגולה מאוד מוצלחת, הטובה ביותר - לדעתינו. אני בא משפחה שבה ח齊 בנים ובנות, וגם אשתי באהה ממשפחה שבה ח齊 בנים ובנות. גם לנו נולדו ב"ה ח齊 בנים ובנות. והסגוללה הגדולה היא התפילה, פשוט התפללו לכב"ה, והכב"ה ישלח גם בנים וגם בנות.

כדי להשתמש בסגולה הזאת של התפילה אבל מישחו שמאוד קשה לנו, יכול לפנות למכוון, ואחננו נזoor לו.

כיום בארה"ב שמחליטה האם ניתן לעשות הפריית מבנה שבה קבועים את מין העובר. והודעה הוקמה בעקבות פניה שלנו, בעקבות הסיפור הבא.

כיצד בודקים זאת? בטיפול זהה בבדיקה, הזרעון נכנס לתוך הביצית, ואח"כ מגיעים למכב בו יש שמונה תאים. בעבר יומיים, התאים גדלים וככל אחד כבר "יודע" אם הוא יהיה יד או רגל. אם ניקח בשלב זה התא אחד – הוא ייוולד בלי יד או רגל ח'יו. אבל אם לוקחים מוקדם יותר כאשר כל השמונה תאים זהים, התא ישלים את עצמו. את התא שלוקחים בודקים במעבדה וכך אפשר לדעת את כל המחלות שעתידות להיות האשכנויות. לכן אם הוא יהיה קירח או לא, אם זה זכר או נקבה. בצוරה כזו ניתן למנוע את משל האם והוא יהיה קירח או לא, אם זה זכר או נקבה. בINU כזו ניתן למנוע את הכנסת העוברים החולמים. لكن יש חשיבות גודלה לעשות את התהליך הזה למי שיודע שיש לו בעיה תורשתית במשפחה.

דבר נוסף שניתן לעשות כיום, את אחד העוברים אפשר להחזיר לאשה והיא תלד ילד בסיעיטה דשמיא, ואת התאים האחרים אפשר להשאיר ולהקפי באב. במקרה כזה, אם ח'יו כשהילד יגדל יהיה לו התקף לב, ישמו אותו במכונת הנשמה יגדל את התאים לתאי לב ואז יוכל לשוטל אותם ולהתאים אותם לבו.

אישה ללא רחם

ישנן נשים שנולדו ללא רחם ל"ע, איך אישה כזו יכולה להתחנן? הסוגיה זו נזונה במחלוקת גדולה בין הפסוקים. יש פוסקים, כמו הרב זלמן נהמיה גולדברג ועוד שאומרים שמותר ללבת לפטרון של אם פונדקאית – ככלומר, עושים הפרייתי מבחנה של הזוג, רער שלו וביצית שלה, ומכו尼斯ים את הביצית המופריה לרחמה של אשה אחרת – פנויה, אלמנה או גרושה – ובמשך תשעה חודשים היא בהריון. (פונדקאית אחת אמרה לי שהיא מרגישה כמו תנור, מכenisים לה לחם והיא אופה אותו).

הייתה אישה מהקריות שפנתה לאישה תימניה מירושלים, ואמרה לה שיש לה רחם קטן. האישה התימנית לקחה מעורך ורידדה אותה, ולאחר מכן אמרה לה שהרחם יגדל. היא באה אלינו לשאול האם הטיפול האלה מועילים בכלל.

בקשתנו שיעשו לה לפרקופיה, ככלומר שיבדקו מבפנים מה מצב הרחם שלה. הרופא בדק אותה ומצא שככל חלל הבطن שלה היה מלא שטפי דם – בגלל הטיפולים עם המעורר.

בקיצור, הפטרון הוא פונדקאות. זה קיים בארץ, יש היום חוק שמאפשר לעשות את זה בארץ. אבל זה יקר. יש ממשרד הבריאות ועדת המאשרת את הפונדקאות ואת

shoreyi שיער, אבל בתוכם נשאים של גינגי. כלל זה נכון גם לגבי מחלות. יכולים להיות אנשים בריאותם כלפי חוץ, אבל בתוכם הם נשאים אפשרות למחלת, גנים של מחלת מסויימת. היהות והיהודים התחננו בתוך עצם, הם נשאים למחלות רבות.

כל עודה יש כוום את המחלות שלה, כי הרבה מחלות משפחתיות ישן אצל האשכנויות. לכן קם דור ישרים שבודק מראש אחד שנושא גן של מחלת לא יתרחן עם השני. עוד בתקופת התיכון, או לפני שמתהילים להפגש למטרות נישואין עושים בדיקות גנטיות. כאשר מגיע השלב להתחן, מתקשרים לדור ישרים' נותנים את היקוד' של חברו ובחורה והם משיבים האם יש בעיה גנטית או לא.

אבל אם זוג לא עשה את הבדיקות לפני החתונה, או שלא עשו בבדיקות למחלות שלותות (דומיננטיות), אפשר לעשות בדיקה משלימה אחרי החתונה ולהחליט האם יש את הנשאות למחלת או לא. אם כן, אפשר יהיה לעשות הפרייתה מבחנה ולהכנס רק את העוברים הבריאים.

בקפריסין התהליך הזה נפוץ מאד מכיוון שיש מחלת מיוחדת שנקרואת 'תלسطמיה' (יש את זה גם לאנשים שעלו מיוון וטורקיה). עד כדי כך נפוצה שיש תקינה בקפריסין שאוסר על שני נשאים של המחלת להתחן זה עם זה. העשירים של קפריסין הביאו מומחה יהודי משיקגו (פרופ' אורלינסקי) והוא עשה עבורם את ההפריות. לפני שהייתה מותר לעשות את התהליך הזה בארץ פניטי אליו כדי שנעשה זאת אצל.

לפני כמה שנים פנה אליו זוג שנייהם נשאים של מחלת שנקרואת קווניקסן. זו מחלת עם 25% סיכויים שייולד ילד חרש. רצה הקב"ה, ושני הילדים הראשונים שנולדו להם היו חירשים. אמנס בכל פעם זה רק 25% סיכויים שייולד ילד חרש, אבל שנייהם נולדו חירשים. האשה לא רצתה יותר ללדת, ואמרה שאצליז זה 200%, וחשה שייולד לה שוב ילד חרש. (למרות שישנם היום טיפולים טובים למצבים אלו). פניטי לרופא משיקגו ועשינו בקפריסין הפרייתה מבחנה בה הכננו עשרה Übermens (המשגיחה שלנו) וזאגת שלא יתחלפו העוברים במעבדה – דבר נחוץ וחשוב מאד). בדקנו את העוברים, וששה היו "חרישים", זרקו אותם, כי על פי התורה מותר לזרוק אותם (הם לא נחשבים בחיים עדיין). את ארבעת האחרים הביאו לארץ, ונולד לה ילד ברא שלא היה חירש. ביום ב"ה כבר אפשר לעשות את הטיפול בארץ. זה טיפול מאד יקר, ולכן קם היהודי מאה"ב (הרב פול), שתורם למוסדות ילדים. הוא רצה למנוע ילדים, והחליט לתת את כספו למניעת מחלות. הוא מממן את הטיפול בבית החולים שערי צדק

יש מחלוקת גדולה בין הפסקים מיorchesh נחשבת האמא? האם בעלת הביצית או האם הפונדקאית?

לפי הרב מרדכי אליהו שליט"א והצץ אליעזר (הרבר ולדנברג זצ"ל) הפונדקאית היא האמא.

אבל הרב אלישיב שליט"א כנראה שינה את דעתו, ואמר לנו בשנתיים האחרונות שנראתה לו שהגנטיקה קובעת, וגם הרוב יעקב אריאל שליט"א אומר שהגנטיקה קובעת – כלומר האם היא בעלת הביצית.

רזוקות מבוגרות

קיימת היום תופעה מצערת של רזוקות מבוגרות, שלעתים גברים לא רוצים להתחנן איתן מחשש שהן לא יוכלו לולדת. כל רזוקה מעל גיל 35, שתפנה אלינו, אנחנו נעשה אליה "חוזה", ואני מתחייב בפניה ובפני בעלה לעתיד שייהה להם כמה ילדים שהם רוצחים. בczורה וגילה או ע"י תרומות ביצית (הרבר אליהו מתיר). 82% מלאה שעשינו איתם את החוזה הזה ילו' רגיל. לכל הדעות אין איסור בתחלין. זה רק תיווך של הרזוקים הזקננים שאינם רוצחים להתחנן.

בעיה נוספת, נשים שעוברות טיפולים כימותרפיים, מה שעולול לפגוע בפוריות שלה. במקרה כזה, אפשר להקפיא קטע מן השחלה כדי שלא תיגע מהטיפולים. כמו שגבר יכול להקפיא את הזורע שלו, כך אשה יכולה להקפיא קטעים מן השחלה שלה, וכשתברaira ניתן לעשות הפרייה. זה מידע שמאוד חשוב לדעת.

פיקוח הלכתי בהפריות

מושא נסף שחשוב להזכיר, הוא הפיקוח ההלכתי במהלך טיפול הפוריות. בכל טיפול צריך פיקוח הלכתי, כמו שיש בשורות באוכל, צרך גם כשרות בטיפולי פוריות. עד היום בארץ, הצלחנו למנוע 36 טעויות, 36 פעמים שבהם זוג עמד לקבל ילד שהוא לא שלו. אנגליה יש ביום משפט בו זוג קיבל בטעות זרע של כושי, והאמא ילדה תאומים – אחד כושי ואחד לבן. הקושי טוען שהוא אבא של הילד והוא רוצה את הילד, ואילו האמא אומרת שהיא הרתה אותו וזה הביצית שלה. כשמעו על זה בארץ, נלחצו מאד והזמיןו אותה לוועדת הבריאות של הכנסת. שאלו

האפשרות לקבל טיפול זה. אנו ממליצים מבחורה כזאת להכין מראש קרן מיוחדת כדי למן את הטיפול.

פני עשר שנים בא אליו רב גדול ושאל אם אפשר להשתיל רחם, אמרתי לו שכרע לא, אז הוא אמר שאין מה לדבר. שאלתי אותו מה העניין, והוא סיפר שלבת שבו אין רחם, וסביר אם תatkshar אליו אם תיווצר אפשרות רפואי להשתלת רחם. שאלתי אותו מה היה היה דין אם היא לא הייתה בת של רבי? אז היתי לוקח אותה לפוסק חרדי שהיה מותר לה את זה והכל היה בסדר, אבל בכלל שהיא הבית שלך היא צריכה לשבול! אז הוא אמר, שיחשוב על כך. אח"כ הוא אמר לי שהוא מוכן ללבת לפונדקאות, ואני מדובר עם הרבניים. דיברתי עם הרבניים, היתי אצל הרבר ווונר, יצאתי בשן וען ממש על כך שבכל העליות את הנושא. אבל היתי אצל גוזלים אחרים בבני ברק ובירושלים,

והם לא פסלו את זה. אמרתי לאבא, יש אישור, וכך היה. היה לו תלמיד שאשתו נפטרה, והוא נשאר עם שלושה ארבע ילדים, הוא שאל אותו לגבי הבית שלו שאין לה רחם, והאם הוא מוכן להתחנן אליה ולcliffe לתהילך של פונדקאות. התלמיד הסכים והם התחננו. אז הוא מתקשר ושותא, ומה אם היא תלד בשבת (הפונדקאות), מה נעשה? – לפי החוק, האשה שמקבלת את הילד צריכה להיות נוכחת בתהילך הלידה ולקבל את התינוק ברגע הלידה. עד הלידה היא יכולה להתחרط, אח"כ היא כבר לא יכולה להתחרط. ואם היא (בעל הביצית) לא יולדת – איך היא יכולה לנסוע לבית חולים בשבת ולהחל� שבת?

אז אמרנו שהיא תישע עם גוי. בסוף היא לא ילדה בשבת, אז זה הסטדר. לאחר מכן האם שאלת אותי, איך היא תספר לילדים של בעל מנין בא הילד הזה, הרי הם רואו שהיא לא הייתה בהריון?

הצעתי להם לנסוע לחו"ל ולהזור פתואום עם תינוק, האשה אמרה לי "לא גנבתי לאף אחד דבר ואני לא חושבת שאני צריכה להסתיר את זה..." לבסוף כתבה ספר ילדים כדי להסביר להם מה קורה.

הסיפור הוא על תרגולת ישיבה על ביצה אבל לא בкус אפרוח. אז הם הלוו לרופא התרגולות והוא אמר שצריך לתת לתרגולת אחררת לשבת על הביצים ואז יצא אפרוח והם יקבלו אותו. וככה הם הסבירו לילדים, לבסוף נולד אפרוח, וכולם שמחו.

היתה פעם אשה שנאסרה שלושת רבעי שנה על בעלה. הרב שלח אותה לבודקת טהרה והיא ראתה שהדם בכלל לא בא מהרחים, אלא יש לה פצע גדול בגרטיק שדורש טיפול. ניתן לקבל במקרה פועה רשיתמה של בודקות טהרה המפוזרות בכל רחבי הארץ.

ילד מהמת

תחום נוסף שהתרפס לאחרונה בעיתונות, החלטה של בית המשפט העליון לגבי שימוש בזורע של אדם מת.

בזמן היה דין שבו הצבא רצה שככל חיל שרוצה יוכל להפקיד זרע כדי שיוכלו להשתמש בו אחרי מותו. אנחנו מאד התנגדנו לזה. במילואים אני חבר בוועדת האתיקה של ניסויים בחילילם, ואמרתי שהוא עלול לגרום לצער. כי 15%-10% מהחילילם יגלו שיש להם בעיות פוריות ברגע שבודקים מהם את הזורע, ומשום הגילוי הטעות כשירצתה להתחנן יצורך לספר זאת, דבר שיגרום לו צער וקשיים שלאורה מיותרים.

היה זוג שהקפיאו עבורם זרע בגל טיפול שהם עשו, לאחר מכן הבעל נפטר והוריו רוצים שיוציאו מזוה ילד, אך בית החולים לא הסכים. זו שאלה קשה האם מותר להפרות זרע זה ומה מעמדו של ילד זה. שלחתי את זה להרבה פוסקים לבירר מה האיסור בדבר. צריך לדעת שלפי היהדות לא גורמים אושר לאחד על חשבון צער לשני, ילד שנולד לתוך יתרות זה צער גדול. מצד שני, לפחותים יש מקרים מאוד קשים, למשל משפחה ניצולת שואה שנשאר רק זרע מהילד החולה, וזה לא פשוט לענות במצב זה.

צריך לחשב גם על הילד ולא רק על המשפחה, וצריך שיחיו בתחום הזה גבולות. פעם אמרו בדרך החלטה שבינוי אברים בעתיד יאמרו "המקום ינחים אתכם בתוך שאר אברי ציון... מקווה שהקפתם..."

בתי החולים עושים את כל המאמצים שבulos כדי שלא תהיה טעות, אבל בכל זאת טויות יכולות לקרות, כי הם בני אדם בסופו של דבר. לכן יש חשיבות גדולה מאוד לפיקוח ההלכתי. אנחנו יודעים על מקרים שבהם לא עשו פיקוח והייתה טעות. צריך להזמין את הפיקוח ההלכתי, זה לא יקר, והمفקחת נמצאת לאורן כל התהליך.

לידה בבית

שאלת נוספת נפוצה היא האם מותר לדודת בבית. ביום נשים חוזרות אל הטבע ורוצה לדודת בבית. יש בתים חולמים שבהם אפשר לדודת בבריכה, בהולדן זה מאד מסודר, יש אמבולנסים מיוחדים שעומדים לרשותם.

בירנו אצל הרופאים ושאלתי את הרוב אלישיב האם מותר לדודת בבית. הרוב צחק ואמר שהוא עצמו נולד בבית. אבל למעשה, אם מוכחת היום שיש בעיות שנגרמו מכך זה אסור. יש מקרים שילד נולד בבית והוא ביום מפגר, כי הייתה חסירה לו אספקת חמצן והמכשור המתאים לא היה זמין. לפיכך אין היום יותר לדודה בבית.

ידעית מין היילוד

האם מותר לדודת את מין היילוד? – אין איסור לדעת. פעם הייתה שאלת במכון על זוג שלא רצה לדודת אם יש להם בן או בת, אבל הסבאה כן רצה, כי הוא היה בתפקיד בתו"ל, והיה צריך לדודת אם לנסוע או לא (ואולי לפפס את הברית). אחרי התיעיצות עם הרוב אליהו דיברנו עם הזוג ואמרנו להם שזו אפשרות ובזוכות השלום תקל לידיתה.

יש תשובה מעניינת של הרוב זילברשטיין שאמר שיש לזה נפקא מינה, במקרה שהאם היא אשות כהן, כדאי להברר האם זה בן או בת, ואם זה בן – להשתדל לדודת בבית חולים שאין בו בעיה של טומאה לכחניים.

בודקות טהרה

יש נשים שלא מצליחות להיטהר בגל כתמים רבים ופצעים. אפשר לשולח אותן לרופא אך רופא הוא גבר, فهو זמין, ובאופן פרטני הדבר יקר. לכן הכשרנו נשים דתיות בכל הארץ, אחירות מוסמכות, שהן בודקות האם יש פצע בגרטיק והאם הדם מהרחים או לא. הן בעצם העיניים של הרוב.